

Fylkesmannen i Oslo og Akershus
Postboks 8111 Dep
0032 Oslo

Oslo, 4. juli 2014

Klage på vedtak

Viser til Deres brev til IL Tyrving, 2014/2003-13 M-NA, 15. juni 2014, med kopi til Norges Orienteringsforbund.

Orienteringsforbundet er fornøyd med Fylkesmannens konklusjon om at orienteringsstafetten Night Hawk kan gjennomføres innenfor Skjenningsåsen friluftsområde. Arrangøren IL Tyrving ønsker å arrangere stafetten og har til hensikt å oppfylle vilkårene som Fylkesmannen setter.

Orienteringsforbundet finner likevel vilkårene urimelige, og er redd for at de skal skape presedens. Orienteringsforbundet anser å ha en slik interesse i utfallet av saken og for fremtidige arrangementer at vi mener å ha en rettslig klageinteresse, jf. forvaltningslovens §28. Vi ønsker derfor å benytte oss av vår adgang til å klage på vedtaket slik punktet «Klageadgang» (på unummerert side 7) gir adgang til. Vi skulle gjerne ha unngått å komme i denne situasjonen, og har bedt om et møte med Fylkesmannen for å gi Fylkesmannen anledning til å forstå våre synspunkt bedre.

Dette brevet er delt i 4 hovedpunkter:

I første punkt ønsker vi å gi positiv tilbakemelding på hovedpunktene i Fylkesmannens vedtak.

I andre punkt ønsker vi å gi Fylkesmannen og klagebehandler en bedre forståelse av orienteringsidretten.

I tredje punkt kommenterer vi punkter i Fylkesmannens brev om vedtaket.

I fjerde punkt angir vi hvilke punkter i vedtaket det klages på.

1. Konklusjoner fra Fylkesmannen

Selv om vi klager på vedtaket, er vi fornøyd med at Fylkesmannen gjennomgående vurderer at orienteringsstafetten har liten eller akseptabel belastning for naturen:

- «Fylkesmannen kan ikke se at omsøkte orienteringsstafett vil medføre fare for rødlistearter i området» (siste del av 4. hovedavsnitt på unummerert side 4)
- at området vurderes «å bli utsatt for en akseptabel belastning» (siste del av 5. hovedavsnitt på unummerert side 4)
- «Sett i lys av at den mest sårbare yngle- og hekkeperioden er over i august vurderes ikke orienteringsstafetten å gi uakseptabel belastning på fugle- og dyreliv i området» (1. hovedavsnitt på unummerert side 5)

- «Med utgangspunkt i kunnskapen om områdets naturverdier, kan imidlertid ikke Fylkesmannen se at omsøkte orienteringsstafett, med de vilkår som settes, vil medføre irreversibel skade på naturverdiene» (nest siste del av 3. avsnitt på unummerert side 5)
- «Fylkesmannen vurderer derfor at orienteringsstafetten med medfølgende økt aktivitet og eventuelt støy i området, sammenlignet med den normale brukerintensiteten, ikke vil føre til betydelig negativ effekt på dette aspektet ved naturopplevelsen» (siste del av siste hovedavsnitt på unummerert side 5)

Vi er glade for Fylkesmannens konklusjon (unummerert side 6).

2. Om orienteringssporten

Orienteringsforbundet er tilsluttet Norges Idrettsforbund (NIF) og Friluftslivets Fellesorganisasjon (FRIFO), og våre aktiviteter regnes både som idrett og friluftsliv. Orienteringssporten i Oslo og Akershus drives av en rekke klubber, noen store med opptil 600 medlemmer, men også mange små klubber. I de fleste klubbene drives arbeidet av en håndfull ildsjeler. Orienteringsklubbene arbeide spenner over flere aktivitetsområder:

- Turorientering med kulturminneposter, både om sommeren og vinteren
- Trening av barn og unge. Treningen starter ofte med såkalt skogtilvenning, det vil si at barna lærer seg å ferdes og ha det gøy på annet en flat mark. Skogtilvenning har i løpet av de siste tiår blitt en mer vesentlig del av grunnopplæringen for stadig flere barn.
- (Ubetalt) Samarbeid med skolene. (I læreplanene er det stilt krav om at elever på ulike årstrinn skal kunne beherske bedre og bedre å orientere seg med kart og kompass. Skolene har ofte problemer med å oppfylle læreplanenes mål.)
- Små orienteringsløp, ofte på kveldstid ved at en eller et fåtall ildsjeler legger løyper på forskjellig vanskelighetsgrad
- Kretsløp og nasjonale løp, og i noen få tilfeller internasjonale løp
- Skiorientering, hvor det benyttes løyperike områder og eventuelt kjøres opp flere løyper med scooter
- Presisjonsorientering, som også utøves av mange bevegelseshemmede
- Kartarbeid, også turkart som brukes av andre som driver friluftsliv

Orienteringssporten er både en sport og aktivitet som bringer alle aldersgrupper ut i Marka. Utøverne er fra 8 år til 85 år i vårt område. Aldersklassen 80+ er i god vekst. Utøvere av orientering oppfyller som oftest Helsedirektoratets anbefaling om daglig fysisk aktivitet.

Orienteringsklubbene og myndighetene gjennom tilskudd til idrettsanlegg (tippemidler) har de senere år finansiert nye orienteringskart i alle de 4 friluftslivsområdene, og har også utarbeidet detaljerte turkart i disse områdene.

Orienteringssportens forhold til verneverdiene

Orienteringssporten utøves hovedsakelig i Marka, ikke bare langs stier og turveier, men også utenfor stiene til områder der de færreste ferdes, bort fra hovedstiene slik at deltakere får nærkontakt med ulike typer vegetasjon og natur, både områder merket av intensiv skogsdrift, private søppelplasser i naturen, grøftede og ugrøftede myrer, og områder med gammel skog. Dette gir gode erfaringer og kunnskaper om skogens verneverdier og skaper generelt gode holdninger til natur og miljøvern.

I svenske og finske undersøkelser av skader på naturen etter store orienteringsløp, har det i liten grad blitt påvist langvarige skader på naturen, se vedlagt dokumentasjon

- Undersøkning vid Jukolakavlen 1995, med markundersøkelser tom. 1999, finansiert av arrangørene, Sibbo kommun, Kaukmetsäläiset r.f., Skogsindustrien r.f., Miljøministeriet (SF) og Undervisningsministeriet (SF)
- Slitage eller påverkan etter O-ringen 1996, Högskolan i Karlstad, 1998
- Tramp av orientereare på granlågor i en nyckelbiotop, O-ringen 1997, utført av representanter fra arrangør og Sveriges landbruksuniversitet (SLU)

Vi kjenner ikke til at norske myndigheter eller undervisningsinstitusjoner har gjort undersøkelser i Norge. En årsak kan være at O-ringen som går over 5 dager, har opp mot 20 000 deltakere, mens den største o-samlingen i Norge, O-festivalen de siste årene har hatt under 3000 deltakere i 3 dager, det vil si under en tiendepart av påtrykk på naturen.

Undersøkelsene i Sverige og Finland peker på at alle typer natur har blitt lite påvirket, og at målbar slitasje er i nedgang i månedene og årene etter arrangementet. I noen få tilfeller er det registrert at slitasjeskader (stier) ikke forsvinner. Dette skyldes at stiene har blitt tatt i bruk til friluftsliv, og kan neppe sees som negativt.

Det er også lagt ved en uttalelse fra Fortifikationsverket som har vært samarbeidene grunneier ved en rekke arrangement i Sverige. Denne uttalelsen er entydig positiv også vedrørende andre forhold en naturslitasjen.

Avtale om retningslinjer for o-idrettens forhold til naturmiljø og rettighetshavere

---

Orienteringsforbundet har inngått Avtale om retningslinjer for o-idrettens forhold til naturmiljø og rettighetshavere, med

- Direktoratet for Naturforvaltning (nå Miljødirektoratet)
- Landbruks og matdepartementet
- Norges Bondelag
- Norges Jeger- og Fiskerforbund
- Norges Naturvernforbund
- Norges Skogeierforbund
- Norsk Almenningsforbund
- Norsk Bonde- og Småbrukerlag

- Norskog
- Statskog SF

Avtalen med organisasjonene ble inngått i 1981 og revidert 1988, følges opp gjennom o-idrettens lover og regler som håndheves på alle nivåer og "Vegetasjon, Grunneier og Dyreliv" informasjon på o-forbundets nettportal orientering.no

Avtalen innebærer at o-idretten arbeider i tett samarbeid og dialog med myndigheter og organisasjoner sentralt, på fylkesnivå og lokalt, og at o-idretten utøves med hensyn til sårbar natur, vilt og næringsinteresser.

Avtalen innebærer en gjensidig informasjons-utveksling mellom alle parter.

3. Kommentarer knyttet til Fylkesmannens vedtaksbrev

Under har vi knyttet noen kommentarer til punktene i Fylkesmannens brev 15. juni 2014.

Innledning

Saken er fremmet fra IL Tyrving i god tid, og videresendt fra Oslo kommune 29. januar 2014. Saksbehandlingen har tatt lengre tid og vært tyngre enn forventet, noe som har skapt betydelig merarbeid hos IL Tyrving.

Bakgrunn og fakta

Vi mener Fylkesmannen har redegjort riktig for bakgrunn og fakta, men har unnlatt å nevne at Fylkesmannen, i tilrådning til Miljøverndepartementet 16/5 2013, side 18, mener at verneforskriften åpner for orienteringsløp: «Norges Orienteringsforbund ønsker at det tas inn et punkt om at orienteringsløp og utplasseringer av orienteringsposter er tillat. Fylkesmannen mener det ikke er behov for et slikt unntak, men at verneforskriften åpner for slik bruk.»

For orienteringssporten er det viktig at avtalen med rettighetshaverne følges (se punkt 2 over). Orienteringsforbundet informerer og følger opp kretser og dermed klubber nøye og tør påstå at konfliktnivået med rettighetshaverne er lavt, selv om det finnes rettighetshavere som ikke har forståelse for vår virksomhet. Det er viktig for arrangørene av orientering at informasjon om sårbare områder er kjent før løypeleggingsarbeidet starter for fullt. God løypelegging innebærer prøveløping og gradvis forbedring av løypene, og gjøres på dugnad. Dersom sårbare områder blir kjent sent i prosessen kan dette medføre et betydelig merarbeid og frustrasjon. Det kan også være uheldig at arrangøren må informere mange aktører om løyper i forkant, eller at det offentlige gjør det som et ledd i sin saksbehandling. Det har vært tilfeller der løyper har kommet på avveie og hvor en kan stille spørsmål ved om løpet arrangeres med sportslig rettferdighet. Dette kan unngås med en ryddig informasjonsprosess på forhånd, som beskrevet i avtalen med rettighetshaverne. Orienteringsforbundet ønsker derfor å unngå en lignende saksbehandling i fremtidige saker.

Vi merker oss at alle høringspartnere med unntak av NOA mener orienteringsløpet bør kunne arrangeres etter de premisser søknaden bygger på.

Fylkesmannens vurdering

På bakgrunn av orienteringsløp kun medfører større samling av individer på start, fellesposter og på samlingsplass, ønsker vi en bedre underbygging av hvorfor denne orienterings-stafetten, med inntil ca 425 deltaker i friluftslivsområdet, anses som et større idrettsarrangement.

Vi ønsker å poengtere at naturtypene registrert i naturbasen, som er berørt av løpet er av type lavlandsmyr og barskog. Det finnes ingen dokumentasjon på at spredt løp i slik naturtype gir varige spor, tvert i mot finnes det undersøkelser fra Sverige og Finland, som Fylkesmannen har fått tilgang til, som viser det motsatte for løp med 16 000 deltakere.

Fylkesmannen tillegger noe vekt at de har mottatt informasjon fra NOA at en post er plassert «i nær tilknytning til flott sumpskog». Naturvernforbundet er en part i avtalen mellom orienteringsforbundet og rettighetshaverne (se pkt 2 over) og forplikter seg og alle underliggende ledd til å informere om sårbare områder. NOA, som er et underliggende ledd til Naturvernforbundet, har likevel ikke informert oss om den flotte sumpskogen før dette ble kjent gjennom Fylkesmannens høring. Akershus og Oslo Orienteringskrets har i brev til NOA både bedt om et møte og bedt om å få tilgang til områder NOA mener er sårbare, som ikke finnes i Naturbasen. Vi har ikke mottatt informasjon om dette enda, men håper at vi får samarbeidet til å fungere i henhold til avtalen, slik at ikke offentlige tjenestemenn skal bruke mere ressurser på å formidle NOA sine vurderinger av sårbare områder.

Det bør også bemerkes at orienteringsidretten er vant med grunneiere som inntar en restriktiv holdning til aktiviteter på sin eiendom. Det brukes ofte vikarierende argumenter. Som regel løser saken seg når det opprettes dialog. Vi ønsker ikke å mistro NOAs motiver i saken, men hadde vi hatt anledning til å diskutere postplassering ved sumpskogen med NOA, kunne vi gitt opplysninger som kanskje gjorde at NOA ikke så postens plassering som et problem. Vi kan heller ikke se at det er argumentert for hvorfor denne sumpskogen har verneverdi. Den er ikke registrert i Naturbasen. Det er ikke informert om truede arter. Vi kjenner også til at Fylkesmannen har blitt anmodet om å plugge grøftede myrer i opprettede naturreservater, men unnlatt å iverksette dette. Det er derfor ikke grunn til å tro at sumpskog er en særlig sjelden naturtype.

Fylkesmannen har i 4 avsnitt på side 5 henvist til Naturmangfoldloven. Selv om naturmangfoldlovens § 8-12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet (Nml §7), kan noen av vurderingene ses i bedre sammenheng med at dette området faktisk er vernet etter Markaloven. Spesielt synes vi punktet om at «tiltakshaver skal dekke de kostnader vilkårene eventuelt måtte medføre» er et vanskelig punkt for en orienteringsklubb som drives på ideell ikke-betalt basis, og

som har som oppgave å legge til rette for idrett, folkehelse og friluftsliv for mennesker i alle aldre.

Fylkesmannen «vurderer derfor at orienteringsstafetten med medfølgende økt aktivitet og eventuelt støy i området, sammenlignet med den normale brukerintensiteten, ikke vil føre til betydelig negativ effekt på dette aspektet ved naturopplevelsen». Det er naturlig nok lite støy der orienteringsløperne løper, fordi de bruker kroppen som best de kan, og vil gjøre en best mulig innsats for laget sitt ved ikke å avsløre at posten er funnet. Selv om det kan tenkes at særlig barn kan bli litt høylytte når de jubler for en god prestasjon av laget sitt, synes vi at for områdene som ikke er rundt samlings-plass, kunne Fylkesmannen kommet med en enda mer positiv uttalelse.

Fylkesmannen skriver at «Dersom flere større idrettsarrangements med høy hyppighet gjennomføres innenfor friluftsområdet, vil dets naturopplevelse kunne bli redusert på sikt. Dette vil være i strid med overordnede målsettinger for vernet». Det har i 60-70 år blitt arrangert orienteringsløp av tilsvarende størrelse i dette området, og forekomst av orienteringsaktivitet er brukt som argument for vern. De overordnede målsettinger i Markaloven inkluderer friluftsliv og idrett, og orienteringssporten er både friluftsliv og idrett. Vi har derfor vanskelig for å forstå dette punktet. At konklusjonen på punktet så er «det kan derfor ikke påregnes at gis tillatelse til å gjennomføre fremtidige orienteringsstafetter innenfor friluftslivsområdet» er for oss uforståelig.

Fylkesmannen påpeker at «Naturvernforbundet har en demonstrasjonssti og en demonstrasjonsløype i området» og setter som vilkår at poster ikke plasseres i nærheten av denne. Orienteringsporten ønsker å påpeke at en bakgrunn for Markaloven var Flerbruksplanen for Marka, med gjensidig respekt mellom forskjellige marka-aktiviteter. Selv om vi prøver å løpe, kan ikke vår aktivitet regnes om mindre grad av friluftsliv eller mindre «fin» enn å gå langs NOA sin sti. Vi har vanskelig å skjønne at den stien som NOA har laget ikke regnes som et spor av aktivitet, mens spor etter orienteringsløpere regnes som uheldige, selv om de svenske og finske undersøkelsene påviser at sporene blir borte etter en tid.

4. Klage på vedtaksvilkår

- "Det kan maksimalt løpe 425 deltakere innenfor friluftslivsområdet". Deltakerantall på 425 er opplyst av arrangøren til Fylkesmannen basert på estimat av forventet antall deltakere. Det er etter vår oppfatning urimelig å sette deltakertak tilsvarende dette estimatet. Dersom deltakertak skal settes bør det gjøres på en måte som ikke setter arrangøren i vanskelige situasjoner pga forhold de ikke har kontroll over (så som antall lag som ønsker å delta i stafetten). Vi foreslår at taket settes til et nivå hvor det er fare for varige spor. Undersøkelsene vi har henvist til viser at så lenge poster ikke plasseres i/på sårbar lokasjon, er dette antallet over 16 000.

- Løpstraseene skal ikke gå gjennom visse naturtyper. Det finnes ikke grunnlag for å hevde at naturtypen vil forringes som følge av mindre orienteringsløp med spredt veivalg. Vilkåret bør fjernes.
- Fylkesmannen ber om at visse poster må flyttes. Vilkåret bør fjernes da vi ikke kan se at dette er godt begrunnet. (Kommentar: Arrangøren har justert poster etter å ha mottatt informasjon som tilsier dette.)
- Orienteringsstafetten bes om ikke å legge poster i nær tilknytning til Naturvernforbundets demonstrasjonssti. Er Naturvernforbundets bruk av friluftslivsområdet overordnet annen bruk og annet friluftsliv? Vilkåret oppfattes som urimelig, og ønskes fjernet.
- Det stilles som betingelse av postskjermene og tengene som er lette og bare henger i snor, skal tas ned dagen etter. De kan da ikke gjøre skade for hverken natur eller andre. Vilkåret ønskes fjernet.
- Det forutsettes at ved uforutsette negative effekter på verneverdiene kan Fylkesmannen trekke tillatelsen tilbake. Vi skjønner ikke hva dette vilkåret betyr i praksis, og ber om at det fjernes.

Vennlig hilsen
for Norges Orienteringsforbund

Ivar Haugen (sign.)
Kartkonsulent

Kopi
Oslo Idrettskrets
Akershus Idrettskrets
Oslo og omland friluftsråd
Skiforeningen
DNT Oslo og omegn
NOTS
AOK
IL Tyrving